

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний Інститут
Кафедра публічного та приватного права**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту

О.О. Пляшко
« » 2021

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Міжнародні стандарти прав людини у сфері кримінального
провадження»**

рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
ступінь вищої освіти	доктор філософії
галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Кваліфікація	доктор філософії з права
тип дисципліни	Вибіркова

Розробник: к.ю.н., доцент Н.Є. Міняйло, доцент кафедри публічного та приватного права Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного та приватного права

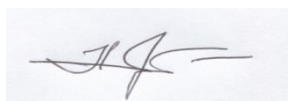
Протокол № 1 від «31 » серпня 2021 року

Завідувач кафедри публічного та приватного права

В.Ю. Швачка

Погоджено:

Гарант освітньої програми

М.П. Недюха

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Розподіл годин за навчальним планом		
Кількість кредитів:	3	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	90		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	2	Лекції:	12	8
Семестр:	4	Практичні заняття:	-	-
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	2	Семінарські заняття:	12	4
самостійна робота:	4	Самостійна робота:	66	78
Форма підсумкового контролю:	залік	Консультації:	-	-
Мова навчання:	українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри (назва кафедри), які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою miniailo.nina@tnu.edu.ua.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
Кримінальне право Кримінологія	Управління проектами та програмами

Мета вивчення дисципліни:

Основною метою вивчення дисципліни є надання слухачам інформації щодо аналізу актуальних теоретико-методологічних, нормативно-правових і практичних аспектів реалізації міжнародних стандартів кримінального судочинства в судовому провадженні; особливості реалізації судом міжнародних стандартів, якими передбачені особисті права учасників кримінального провадження, та визначено специфіку реалізації в судовому провадженні міжнародних стандартів права на справедливий суд та його елементів; існуючих стандартів захисту прав людини, зокрема щодо концепції міжнародного захисту прав людини, закріпленої в Статуті ООН, а також ознайомити їх з природою і нормативним закріпленням міжнародних стандартів прав людини в Загальній декларації, Міжнародних пактах про права людини 1966 р. і інших універсальних конвенціях ООН; здійснити порівняльний аналіз міжнародних стандартів прав людини з регіональними стандартами, висвітлити міжнародно-правові зобов'язання України у галузі дотримання прав і основних свобод людини у сфері кримінального провадження.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 1	Мати передові знання з права, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері права.
ПРН 2	Вільно презентувати та обговорювати, з фахівцями в галузі права і нефахівцями, результати досліджень, наукову та прикладну проблематику права, державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у провідних наукових виданнях.
ПРН 3	Розробляти та реалізовувати наукові проекти та нормативно-правові акти, розв'язувати значущі наукові проблеми права з врахуванням етичних, соціальних, економічних, соціологічних та інших аспектів.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
-				
Загальні компетентності (ЗК)				
	ПРН	ПРН	ПРН	ПРН
ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПРН1	ПРН1	ПРН2	ПРН2
ЗК4. Формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.	ПРН1	ПРН3	ПРН1	ПРН1
ЗК7. Здатність працювати в міжнародному контексті.	ПРН1	ПРН2	ПРН2	ПРН2
Фахові (предметні) компетентності (ФК)				
ФК 4 Здатність здійснювати наукове тлумачення норм національного законодавства, в тому числі на деокупованих територіях. Застосовувати Європейське законодавство та акти міжнародних наукових інституцій та аналізувати їх вплив на національне законодавство. Володіти нормопроектною технікою для складання практичних рекомендацій по вдосконаленню вітчизняних та міжнародних нормативно-правових актів.	ПРН1	ПРН1	ПРН1	ПРН1
ФК5 Здатність до законодавчої та правозастосовної діяльності Вміння застосовувати норми права, подавати обґрунтовані пропозиції.	ПРН2	ПРН2	ПРН2	ПРН2

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Міжнародні стандарти прав людини. Юрисдикція Європейського суду з прав людини.

Поняття міжнародних стандартів прав людини. Перелік прав людини, які підлягають дотриманню в усьому світі. Нормативний зміст загально визнаних прав і свобод людини. Припустимі легальні обмеження прав людини. Юридична природа і обов'язкова сила міжнародних стандартів прав людини.

Класифікація прав людини у сучасному міжнародному праві. Поділ прав людини за галузями регулювання: елементарні права, громадянські права, політичні права, соціально-економічні і культурні права, принцип недискримінації. Загальна декларація прав людини 1948 р. про права і свободи, які підлягають дотриманню в усьому світі. Комплексний характер прав особи. Перелік прав і свобод людини в Міжнародних пактах про права людини. Перелік прав і свобод людини в Конвенції про права дитини 1989 р.

Регіональні стандарти прав людини щодо переліку прав і свобод у Конвенції про захист прав і свобод 1950 р. і протоколах №1-11; Американській конвенції про права людини 1969 р. Додатковому протоколі до Американської конвенції про права людини у галузі економічних, соціальних і культурних прав 1988 р. і Протоколі до Американської конвенції про права людини про скасування смертної кари 1990 р. „Африканській хартії прав людини і прав народів 1981 р.; Конвенції СНД про права і основні свободи людини 1995 р. Нормативний зміст міжнародних стандартів прав людини відповідно до Міжнародної Хартії прав людини. Легальні обмеження прав і свобод людини, передбачені у міжнародних стандартах: а) обмеження, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання та поваги прав і свобод інших; б) обмеження, які є необхідними для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення; в) обмеження, які офіційно оголошуються державою під час надзвичайного становища в державі, при якому життя нації перебуває під загрозою. Міжнародно-правові акти, в яких закріплені стандарти захисту прав людини у кримінальному провадженні. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод – основне джерело формування міжнародних стандартів прав і свобод людини у сфері кримінального судочинства. Юрисдикція Європейського суду з прав людини. Місце міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, в системі національного права України. Принцип субсидіарності, принцип відмови від абстрактного контролю та принцип свободи розсуду держави у діяльності Європейського суду з прав людини. Заходи індивідуального та загального характеру. Пілотні рішення Європейського суду з прав людини. Нормативно-правові підстави порядку застосування Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції України практики Європейського суду з прав людини. Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні.

Тема 2. Міжнародні стандарти протидії катуванню, нелюдському і такому, що принижує гідність, поводженню і покаранню особи

Види неналежного поводження та відмінності між ними. Форми забороненого поводження. Гарантії проти жорстокого поводження. Обов'язок проведення ефективного розслідування фактів жорстокого поводження. Критерії ефективного розслідування. Оцінка судом доказів, отриманих внаслідок катування, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосування такого поводження, на предмет їх допустимості. Судова практика у справах про порушення заборони катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарань в Україні.

Тема 3. Складові елементи права на справедливий судовий розгляд

Доктринальні підходи щодо структурних елементів права на справедливий судовий розгляд. Право на усний судовий розгляд та особисту присутність обвинуваченого під час судового розгляду кримінальної справи. Право на відкритий судовий розгляд. Право на публічне оголошення судового рішення, ухваленого за результатами судового розгляду. Право на безперешкодний доступ до правосуддя. Суд, встановлений законом. Поняття суду в розумінні ст. 6 КЗПЛ. Поняття незалежного суду. Поняття безстороннього суду. Поняття суб'єктивної безсторонності суду в тлумаченні ЄСПЛ. Поняття об'єктивної безсторонності суду в тлумаченні ЄСПЛ. Поняття «розумний строк» в тлумаченні Європейського Суду з прав людини. Критерії для визначення розумності строків. Оскарження розумних строків згідно з законодавством України. Процесуальні гарантії справедливого судового розгляду згідно з п.п. 2, 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод

Тлумачення положення про презумпцію невинуватості, закріпленого в п. 2 ст. 6 КЗПЛ, Європейським Судом з прав людини. Мінімальні процесуальні гарантії, передбачені підп. «а», «б» п. 3 ст. 6 КЗПЛ. Змагальність та рівноправність сторін у судовому процесі. Закріплені в п. 3 КЗПЛ процесуальні гарантії, які покликані забезпечити реалізацію принципу змагальності. Право на виклик свідків. Право на перехресний допит свідків. Право на безоплатну допомогу перекладача. Право особи, яка обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, на захист. Елементи права особи на захист, гарантованого підп. «с» п. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Умови забезпечення обвинуваченому безоплатної правової допомоги. Забезпечення підозрюваному на стадії досудового розслідування права на безоплатну правову допомогу як процесуальна гарантія права обвинуваченого на справедливий судовий розгляд. Співвідношення міжнародних стандартів права особи на захист з національними стандартами.

Тема 4. Реалізація права на захист у кримінальному провадженні відповідно до вимог міжнародних стандартів

Поняття, зміст та забезпечення права на захист у кримінальному провадженні. Міжнародні стандарти реалізації права на захист у кримінальному провадженні: поняття та система. Реалізація права на захист при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження відповідно до вимог міжнародних стандартів». «Реалізація права на захист під час ініціювання та проведення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій: міжнародні стандарти та законодавство України. Реалізація права на захист у контексті міжнародних стандартів при здійсненні окремих процесуальних дій після повідомлення про підозру. Реалізація права на захист при закінченні досудового розслідування відповідно до вимог міжнародних стандартів. Реалізація права на захист під час підготовчого провадження в контексті дотримання вимог міжнародних стандартів. Реалізація права на захист під час судового розгляду в суді першої інстанції відповідно до вимог міжнародних стандартів. Реалізація права на захист під час перегляду судових рішень відповідно до вимог міжнародних стандартів. Міжнародні стандарти права особи на свободу та особисту недоторканність. Допустимі підстави позбавлення свободи згідно з ч. 1 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Підстави та умови обрання запобіжних заходів, пов'язаних з позбавленням свободи, та продовження їх строків згідно з практикою ЄСПЛ та кримінальним процесуальним законодавством України. Обґрунтована підозра як підстава для обрання запобіжного заходу, пов'язаного з позбавленням свободи, та продовження його строків. Наявність ризиків (ризик), які дають достатні підстави вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, проти яких спрямовані запобіжні заходи. Ризик переховування від органів досудового розслідування та/або суду. Ризик знищення, переховування або спотворення будь-якої із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення. Ризик

незаконного впливу на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні. Ризик перешкодження кримінальному провадженню іншим чином. Ризик вчинення іншого кримінального правопорушення чи продовження кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється, обвинувачується. Недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні сторони обвинувачення. Умови визнання затримання «законним». Проблема «незапротокольованого затримання» в Україні. Процесуальні гарантії у випадку позбавлення свободи, надані ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Тема 5. Міжнародні стандарти права на відшкодування (компенсацію) шкоди, завданої внаслідок незаконного затримання, тримання під вартою, засудження

Право на відшкодування (компенсацію) шкоди, гарантоване п. 5 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ст. 3 Протоколу №7 до Конвенції. Практика Європейського Суду з прав людини щодо тлумачення прав на відшкодування (компенсацію) шкоди у випадку незаконного арешту, затримання, засудження. Право особи на компенсацію у випадку незаконного арешту або затримання. Право на компенсацію у випадку судової помилки. Регулювання питань відшкодування (компенсації) шкоди, завданої внаслідок незаконного засудження, незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного затримання, актами законодавства України.

Тема 6. Міжнародні стандарти забезпечення прав потерпілих осіб в кримінальному провадженні

Міжнародні стандарти процесуального становища потерпілого в кримінальному провадженні. Міжнародні стандарти відшкодування шкоди особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення, за рахунок держави. Законодавча регламентація права на відшкодування (компенсацію) шкоди особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення, за рахунок держави в Україні. Основні напрямки удосконалення законодавства України у цій сфері.

Денна форма навчання

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/лаб.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Міжнародні стандарти прав людини. Юрисдикція Європейського суду з прав людини.	15	2		2	11
Тема 2. Міжнародні стандарти протидії катуванню, нелюдському і такому, що принижує гідність, поводженню і покаранню особи	15	2		2	11
Тема 3. Складові елементи права на справедливий судовий розгляд. Процесуальні гарантії справедливого	15	2		2	11

судового розгляду згідно з п.п. 2, 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод					
Тема 4.Реалізація права на захист у кримінальному провадженні відповідно до вимог міжнародних стандартів.Міжнародні стандарти права особи на свободу та особисту недоторканність	15	2		2	11
Тема 5. Міжнародні стандарти права на відшкодування (компенсацію) шкоди, завданої внаслідок незаконного затримання, тримання під вартою, засудження	15	2		2	11
Тема 6. Міжнародні стандарти забезпечення прав потерпілих в кримінальному провадженні	15	2		2	11
Разом	90	12		12	66
Залік	2	2			
Усього годин	90	14		12	66

Заочна форма навчання

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/лаб.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Міжнародні стандарти прав людини. Юрисдикція Європейського суду з прав людини.	25	2		2	21
Тема 2. Складові елементи права на справедливий судовий розгляд	25	2		-	23
Тема 3.Реалізація права на захист у кримінальному провадженні відповідно до вимог міжнародних стандартів	20	2		-	18
Тема 4.Міжнародні стандарти права на відшкодування (компенсацію) шкоди, завданої внаслідок незаконного затримання, тримання під вартою, засудження	20	2		2	16
Разом	90	8		4	78
Залік	2	2			
Усього годин	92	10		4	78

4. Організація самостійної роботи студентів

Самостійна робота є засобом засвоєння навчального матеріалу у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Для організації самостійної роботи слухач спершу обов'язково повинен ознайомитись із навчальними матеріалами наданими викладачем за наданим завданням. У подальшому, передбачається можливість самостійного пошуку додаткового навчального матеріалу, засвоєння нового матеріалу, повторення та закріплення його застосування на практиці. Надається перевага колективній роботі під контролем викладача.

4.1. Підготовка до семінарських та практичних (лабораторних) занять

Підготовка студента до семінарських занять повинна здійснюватись першочергово на основі матеріалу наданого викладачем, а також на основі додаткової літератури та додаткового наочного матеріалу. Підготовка здійснюється відповідно до плану, наданого

викладачем.

Тема 1. Міжнародні стандарти прав людини. Юрисдикція Європейського суду з прав людини.

1. Поняття міжнародних стандартів прав людини. Юридична природа і обов'язкова сила міжнародних стандартів прав людини.
2. Класифікація прав людини у сучасному міжнародному праві.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод – основне джерело формування міжнародних стандартів прав і свобод людини у сфері кримінального судочинства.
4. Юрисдикція Європейського суду з прав людини.
5. Місце міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, в системі національного права України.
6. Принцип субсидіарності, принцип відмови від абстрактного контролю та принцип свободи розсуду держави у діяльності Європейського суду з прав людини.
7. Нормативно-правові підстави порядку застосування Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції України практики Європейського суду з прав людини.
8. Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні.

Тема 2. Міжнародні стандарти протидії катуванню, нелюдському і такому, що принижує гідність, поводженню і покаранню особи

1. Види неналежного поводження та відмінності між ними.
2. Форми забороненого поводження.
3. Гарантії проти жорстокого поводження.
4. Оцінка судом доказів, отриманих внаслідок катування, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосування такого поводження, на предмет їх допустимості.
5. Судова практика у справах про порушення заборони катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарань в Україні.

Тема 3. Складові елементи права на справедливий судовий розгляд

1. Доктринальні підходи щодо структурних елементів права на справедливий судовий розгляд.
2. Право на усний судовий розгляд та особисту присутність обвинуваченого під час судового розгляду кримінальної справи.
3. Право на відкритий судовий розгляд.
4. Право на публічне оголошення судового рішення, ухваленого за результатами судового розгляду.
5. Право на безперешкодний доступ до правосуддя.
6. Поняття незалежного суду. Поняття безстороннього суду.

Тема 4. Процесуальні гарантії справедливого судового розгляду згідно з п.п. 2, 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод

1. Тлумачення положення про презумпцію невинуватості, закріпленого в п. 2 ст. 6 КЗПЛ, Європейським Судом з прав людини.
2. Мінімальні процесуальні гарантії, передбачені підп. «а», «б» п. 3 ст. 6 КЗПЛ. Змагальність та рівноправність сторін у судовому процесі.
3. Право на перехресний допит свідків.
4. Право на безоплатну допомогу перекладача.

5. Право особи, яка обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, на захист. Елементи права особи на захист, гарантованого підп. «с» п. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

6. Умови забезпечення обвинуваченому безоплатної правової допомоги.

7. Співвідношення міжнародних стандартів права особи на захист з національними стандартами.

Тема 5. Реалізація права на захист у кримінальному провадженні відповідно до вимог міжнародних стандартів

1. Поняття, зміст та забезпечення права на захист у кримінальному провадженні.

2. Міжнародні стандарти реалізації права на захист у кримінальному провадженні: поняття та система.

3. Реалізація права на захист при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження відповідно до вимог міжнародних стандартів.

4. Реалізація права на захист під час ініціювання та проведення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій: міжнародні стандарти та законодавство України.

5. Реалізація права на захист у контексті міжнародних стандартів при здійсненні окремих процесуальних дій після повідомлення про підозру.

6. Реалізація права на захист при закінченні досудового розслідування відповідно до вимог міжнародних стандартів.

7. Реалізація права на захист під час підготовчого провадження в контексті дотримання вимог міжнародних стандартів.

8. Реалізація права на захист під час судового розгляду в суді першої інстанції відповідно до вимог міжнародних стандартів.

9. Реалізація права на захист під час перегляду судових рішень відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Тема 6. Міжнародні стандарти права особи на свободу та особисту недоторканність

1. Допустимі підстави позбавлення свободи згідно з ч. 1 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

2. Підстави та умови обрання запобіжних заходів, пов'язаних з позбавленням свободи, та продовження їх строків згідно з практикою ЄСПЛ та кримінальним процесуальним законодавством України.

3. Обгрунтована підозра як підстава для обрання запобіжного заходу, пов'язаного з позбавленням свободи, та продовження його строків.

4. Наявність ризиків (ризик), які дають достатні підстави вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, проти яких спрямовані запобіжні заходи.

5. Недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні сторони обвинувачення. Умови визнання затримання «законним».

6. Проблема «незапротокольного затримання» в Україні. Процесуальні гарантії у випадку позбавлення свободи, надані ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Тема 7. Міжнародні стандарти права на відшкодування (компенсацію) шкоди, завданої внаслідок незаконного затримання, тримання під вартою, засудження

1. Право на відшкодування (компенсацію) шкоди, гарантоване п. 5 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ст. 3 Протоколу №7 до Конвенції.

2. Практика Європейського Суду з прав людини щодо тлумачення праванавідшкодування (компенсацію) шкоди у випадку незаконного арешту, затримання, засудження.

3. Право особи на компенсацію у випадку незаконного арешту або затримання.

4. Право на компенсацію у випадку судової помилки.

5. Регулювання питання відшкодування (компенсації) шкоди, завданої внаслідок незаконного засудження, незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного затримання, актами законодавства України.

Тема 8. Міжнародні стандарти права на повагу до недоторканності житла або іншого володіння особи, таємниці кореспонденції та телефонних розмов, закріплені в ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

1. Право на недоторканність житла, таємницю кореспонденції та телефонних розмов.

2. Поняття "житло" та "кореспонденція" в тлумаченні Європейського Суду з прав людини.

3. Загальні вимоги щодо виправданості втручання у права, гарантовані ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

4. Процедура законного обмеження права на недоторканність житла, таємницю кореспонденції та телефонних розмов в кримінальному процесі України.

5. Оцінка доказів, отриманих в результаті необґрунтованого обшуку, накладення арешту на кореспонденцію, її огляду та виїмки, зняття інформації з каналів зв'язку.

Тема 9. Міжнародні стандарти забезпечення прав потерпілих осіб в кримінальному провадженні

1. Міжнародні стандарти процесуального становища потерпілого в кримінальному провадженні.

2. Міжнародні стандарти відшкодування шкоди особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення, за рахунок держави.

3. Законодавча регламентація права на відшкодування (компенсацію) шкоди особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення, за рахунок держави в Україні.

4. Основні напрямки удосконалення законодавства України у цій сфері.

Тема 10. Реалізація міжнародних стандартів кримінального судочинства в судовому провадженні України

1. Міжнародні стандарти справедливого правосуддя та їх імплементація в українське законодавство.

2. Вплив іноземного досвіду та міжнародних стандартів на побудову сучасного кримінального процесу.

3. Сучасний стан праворозуміння та кримінальна процесуальна політика як основні чинники формування концепту сучасного кримінального процесу.

4. Міжнародні стандарти щодо забезпечення права на апеляційне оскарження.

4.2. Матеріали для самоконтролю.

1. Статус та місце Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод в національній правовій системі України.
2. Місце і значення протоколів до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
3. Правовий статус Європейського суду з прав людини.
4. Юрисдикція та порядок звернення до Європейського суду з прав людини.
5. Основні принципи тлумачення та застосування Конвенції Європейським судом з прав людини.
6. Принцип співрозмірності та доктрина «свободи розсуду» в діяльності ЄСПЛ.
7. Вплив рішень Європейського суду з прав людини на національне законодавство України.
8. Порядок та особливості виконання рішень Європейського суду з прав людини.
9. Поняття та значення пілотних рішень Європейського суду з прав людини в контексті України.
10. Поняття та система європейських стандартів кримінального судочинства.
11. Порівняльний аналіз міжнародних та європейських стандартів кримінального судочинства.
12. Функції європейських стандартів кримінального судочинства.
13. Заходи загального та індивідуального характеру, передбачені Законом України «Про виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ».
14. Критерії незалежного розслідування в контексті статті 2 «Право на життя» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
15. Зміст обов'язків, покладених на державу на підставі статті 2 Конвенції.
16. Зміст, межі та сфера дії заборони катування, встановленої статтею 3 Конвенції.
17. Обов'язки держави, що впливають зі статті 3 Конвенції.
18. Аналіз права на свободу та особисту недоторканість, передбаченого статтею 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
19. Гарантії права на свободу та особисту недоторканість, передбачені статтею 5 Конвенції.
20. Судовий контроль за правомірністю позбавлення свободи за статтею 5 Конвенції.
21. Право затриманого/обвинуваченого на інформацію, гарантоване статтею 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
22. Елементи права на справедливий суд за статтею 6 Конвенції.
23. Права обвинуваченого у практиці ЄСПЛ як гарантії права на справедливий суд.
24. Процесуальні гарантії учасників кримінального провадження, передбачені статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
25. Принцип презумпції невинуватості та особливості його застосування Європейським судом з прав людини.

4.3. Індивідуальні завдання

1. Право на доступ до суду крізь призму практики Європейського суду з прав людини.
2. Право на розгляд справи впродовж розумного строку в контексті кримінального судочинства.
3. Критерії незалежності та безсторонності суду, встановленого законом, у контексті застосування Європейським судом з прав людини статті 6 Конвенції.
4. Елементи права на захист, гарантованого статтею 6 Конвенції.
5. Стандарти незалежного суду у контексті практики ЄСПЛ.
6. Характеристика права на повагу до приватного і сімейного життя, передбаченого статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, в кримінальному процесі.

7. Виправданість втручання держави у право на повагу до приватного і сімейного життя в сфері кримінального судочинства.
8. Кримінальний аспект дотримання принципу недоторканості житла та винятки з нього.
9. Особливості дотримання принципу таємниці спілкування в сфері кримінального судочинства та винятки з нього.
10. Ефективність права на оскарження судових рішень у кримінальних провадженнях у світлі практики Європейського суду з прав людини.

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

1. Поняття міжнародних стандартів прав людини. Юридична природа і обов'язкова сила міжнародних стандартів прав людини.
2. Класифікація прав людини у сучасному міжнародному праві.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод – основне джерело формування міжнародних стандартів прав і свобод людини у сфері кримінального судочинства.
4. Юрисдикція Європейського суду з прав людини.
5. Місце міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, в системі національного права України.
6. Принцип субсидіарності, принцип відмови від абстрактного контролю та принцип свободи розсуду держави у діяльності Європейського суду з прав людини.
7. Нормативно-правові підстави порядку застосування Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції України практики Європейського суду з прав людини.
8. Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні.
9. Види неналежного поведження та відмінності між ними.
10. Форми забороненого поведження.
11. Гарантії проти жорстокого поведження.
12. Оцінка судом доказів, отриманих внаслідок катування, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поведження або погрози застосування такого поведження, на предмет їх допустимості.
13. Судова практика у справах про порушення заборони катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарань в Україні.
14. Доктринальні підходи щодо структурних елементів права на справедливий судовий розгляд.
15. Право на усний судовий розгляд та особисту присутність обвинуваченого під час судового розгляду кримінальної справи.
16. Право на відкритий судовий розгляд.
17. Право на публічне оголошення судового рішення, ухваленого за результатами судового розгляду.
18. Право на безперешкодний доступ до правосуддя.
19. Поняття незалежного суду. Поняття безстороннього суду.
20. Тлумачення положення про презумпцію невинуватості, закріпленого в п. 2 ст. 6 КЗПЛ, Європейським Судом з прав людини.
21. Мінімальні процесуальні гарантії, передбачені підп. «а», «б» п. 3 ст. 6 КЗПЛ. Змагальність та рівноправність сторін у судовому процесі.
22. Право на перехресний допит свідків.
23. Право на безоплатну допомогу перекладача.
24. Право особи, яка обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, на

- захист. Елементи права особи на захист, гарантованого підп. «с» п. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
25. Умови забезпечення обвинуваченому безоплатної правової допомоги.
 26. Співвідношення міжнародних стандартів права особи на захист з національними стандартами.
 27. Поняття, зміст та забезпечення права на захист у кримінальному провадженні.
 28. Міжнародні стандарти реалізації права на захист у кримінальному провадженні: поняття та система.
 29. Реалізація права на захист при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження відповідно до вимог міжнародних стандартів.
 30. Реалізація права на захист під час ініціювання та проведення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій: міжнародні стандарти та законодавство України.
 31. Реалізація права на захист у контексті міжнародних стандартів при здійсненні окремих процесуальних дій після повідомлення про підозру.
 32. Реалізація права на захист при закінченні досудового розслідування відповідно до вимог міжнародних стандартів.
 33. Реалізація права на захист під час підготовчого провадження в контексті дотримання вимог міжнародних стандартів.
 34. Реалізація права на захист під час судового розгляду в суді першої інстанції відповідно до вимог міжнародних стандартів.
 35. Реалізація права на захист під час перегляду судових рішень відповідно до вимог міжнародних стандартів.
 36. Допустимі підстави позбавлення свободи згідно з ч. 1 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
 37. Підстави та умови обрання запобіжних заходів, пов'язаних з позбавленням свободи, та продовження їх строків згідно з практикою ЄСПЛ та кримінальним процесуальним законодавством України.
 38. Обгрунтована підозра як підстава для обрання запобіжного заходу, пов'язаного з позбавленням свободи, та продовження його строків.
 39. Наявність ризиків (ризик), які дають достатні підстави вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, проти яких спрямовані запобіжні заходи.
 40. Недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні сторони обвинувачення. Умови визнання затримання «законним».
 41. Проблема «незапротокольного затримання» в Україні. Процесуальні гарантії у випадку позбавлення свободи, надані ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
 42. Право на відшкодування (компенсацію) шкоди, гарантоване п. 5 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ст. 3 Протоколу №7 до Конвенції.
 43. Практика Європейського Суду з прав людини щодо тлумачення правана відшкодування (компенсацію) шкоди у випадку незаконного арешту, затримання, засудження.
 44. Право особи на компенсацію у випадку незаконного арешту або затримання.
 45. Право на компенсацію у випадку судової помилки.
 46. Регулювання питання відшкодування (компенсації) шкоди, завданої внаслідок незаконного засудження, незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного затримання, актами законодавства України.
 47. Право на недоторканність житла, таємницю кореспонденції та телефонних розмов.
 48. Поняття "житло" та "кореспонденція" в тлумаченні Європейського Суду з прав людини.

№	Бали	Оцінка за національною шкалою	Характеристика оцінки
1.	10	Відмінно	відмінне виконання
2	9	Добре	вище середнього рівня
3	8	Добре	загалом хороша робота
4	7	задовільно	непогано
5	6	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

Шкала та схема формування підсумкової оцінки заочної форми навчання

Семінарські заняття	1	2	Кр.р	Інд. робота
Максимальні Бали	10	10	10	10
Мінімальні бали	6	6	6	6

№	Бали	Оцінка за національною шкалою	Характеристика оцінки
1.	10	Відмінно	відмінне виконання
2	9	Добре	вище середнього рівня
3	8	Добре	загалом хороша робота
4	7	задовільно	непогано
5	6	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

7. Рекомендовані джерела інформації Нормативно-правові акти

- Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015

- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print1471772593015757
- Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, ратифікована із застереженнями Указом Президії ВР № 3484-XI (3484-11) від 26.01.1987 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085
- Основні протоколи до Європейської конвенції з прав людини (протоколи № 1, № 2, № 4, № 6, № 7, № 9, № 11) // Європейське право в галузі прав людини. – Київ-Будапешт, 1997. – С. 544-567.
- Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1966 р.) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU66003U.html
- Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_042
- Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13.12.1957 р. Додатковий протокол від 15.10.1975 р., Другий протокол від 17.03.1978 р. // Закон України про ратифікацію від 16.01.1998 р.
- Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах від 15.05.1972 р. // Закон України про приєднання від 22.09.1995 р.
- Європейська конвенція про взаємну правову допомогу в кримінальних справах від 20.04.1959 р. // Закон України про ратифікацію від 16.01.1998 р.
- Мінська конвенція держав-членів СНД про правову допомогу в цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22 січня 1993 р. Протокол від 29.03.1997 р. // Закон України про ратифікацію від 03.03.1998 р.
- Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів тазловживань владою від 29.11.1985. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_114.
- Європейська конвенція про відшкодування збитків жертвам насильницьких злочинів від 24.11.1983 № ETS N 116 // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU83302.html
- Декларація щодо принципів незалежності судової влади (прийнята Конференцією голів Верховних судів країн Центральної та Східної Європи, від 14 жовтня 2015 р.) // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/f8c093ad5cb7148bc2257d8d002488a0/\\$FILE/%D0%91%D1%80%D1%96%D1%8E%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/f8c093ad5cb7148bc2257d8d002488a0/$FILE/%D0%91%D1%80%D1%96%D1%8E%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf)
- Декларация о праве и обязанности отдельных лиц, групп и органов общества от 9 декабря 1998 года // Права людини і професійні стандарти для працівників правоохоронних органів в документах міжнародних організацій. – К.: Сфера, 2002. – С. 201-205.
- Висновок № 9 (2006) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо ролі національних суддів у забезпеченні ефективного застосування міжнародного та європейського права (від 10 листопада 2006 р.) // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://court.gov.ua/userfiles/visn_9_2006.pdf
- Висновок № 6 (2004) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо справедливого суду в розумний термін та ролі судді в судових процесах з урахуванням альтернативних засобів вирішення спорів (від 24

листопада 2004 р.) // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://court.gov.ua/userfiles/visn6_2004.pdf

- Рекомендація Rec(2004)6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо вдосконалення національних засобів правового захисту» (від 12.05.2004)
- Рекомендація № R (81) 7 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо заходів, що полегшують доступ до правосуддя (від 14 травня 1981 р.) // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_133
- Рекомендація № R (95) 5 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо запровадження та покращення функціонування систем і процедур оскарження по цивільних і господарських справах від 7 лютого 1995 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_153
- Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи R (85) 11 державам - членам щодо становища потерпілого в рамках кримінального права і кримінального процесу від 28.06.1985 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_127
- Рекомендація Rec (2006) 8 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо допомоги потерпілим від злочинів від 14.06.2006 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://sc.gov.ua/uploads/tinymce/files//12.%20%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20Rec%20\(2006\)%208.pdf](http://sc.gov.ua/uploads/tinymce/files//12.%20%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20Rec%20(2006)%208.pdf)
- Рекомендація № (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів» (ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 518 засіданні заступників міністрів 13 жовтня 1994 р.) // Міжнародні стандарти незалежності суддів: збірка документів. – К. : Поліграф-Експрес, 2008. – С. 86-90.
- Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 р. на 1098 засіданні заступників міністрів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a38.
- Рекомендація Rec (2004) 20 Комітету Міністрів Ради Європи з судового контролю щодо адміністративних актів від 15 грудня 2004 року
- Рекомендація № R (2003) 13 Комітету міністрів Ради Європи “Про порядок надання інформації через засоби масової інформації стосовно кримінального судочинства” від 10.07.2003 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_870
- Резолюція (78) 8 Комітету Міністрів Ради Європи про безоплатну правову допомогу і юридичні консультації від 02.03.1978 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/rez-78.doc
- Основні принципи незалежності судових органів (схвалені резолюціями 40 / 32 та 40 / 146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 р.) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_201
- Регламент Європейського суду з прав людини від 1 червня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/reglament-evropeiskogo-sudu-z-prav-lyudini-doc76479.html>
- Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 року // Права людини і професійні стандарти для працівників правоохоронних органів в документах міжнародних організацій. – К.: Сфера, 2002. – С.24-26.
- Європейська хартія про статус суддів (Рада Європи, 1998 р.) // Міжнародні стандарти незалежності суддів: збірка документів. – К. : Поліграф-Експрес, 2008. – С. 91–95.

- Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя // Міжнародні стандарти незалежності суддів : збірка документів. – К. : Поліграф-Експрес, 2008. – С 22-27.
- Загальна (Універсальна) хартія судді (ухвалена 17 листопада 1999 р. Центральною Радою Міжнародної асоціації суддів в Тайпеї (Тайвань) // Міжнародні стандарти незалежності суддів : збірка документів. – К. : Поліграф-Експрес, 2008. – С.35–38.
- Бангалорські принципи поведінки суддів (схвалені резолюцією 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 р.) // Міжнародні стандарти незалежності суддів : збірка документів. – К. : Поліграф-Експрес, 2008. – С. 28–34.

Законодавство України та практика його застосування

- ◆ Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року // Урядовий кур'єр. – 18 серпня 2004 р. – № 155.
- ◆ Закон України «Про ратифікацію Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р. та протоколи № 1, 2, 4, 6, 7, 9, 11 до неї» від 17 липня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 33.
- ◆ Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції (в редакції Закону України «Про внесення змін до деяких законів України» №3436-IV від 9 лютого 2006 року.
- ◆ Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року 3 3477-IV// [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
- ◆ Закон України “Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” // ВВР України. — 2004. — № 29. — Ст. 367.
- ◆ Закон України "Про судоустрій та статус суддів" від 02.06.2016 р.
- ◆ Закон України "Про прокуратуру" від 05.11.1991 р.
- ◆ Закон України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" від 05.07.2012 р.
- ◆ Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність" від 18.02.1992 р.
- ◆ Закон України "Про попереднє ув'язнення" від 30.06.1993 р.
- ◆ Закон України "Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду" від 01.12.1994 р. // [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80>
- ◆ [Закон України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні» від 17.04.1991 р. № 962-ХІІ](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/962-12) // [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/962-12>
- ◆ Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 № 3460-VI // [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
- ◆ [Указ Президента України «Про Концепцію забезпечення захисту законних прав та інтересів осіб, які потерпіли від злочинів» № 1560/2004](http://ukraine.uapravo.net/data/base23/ukr23575.htm) від 28.12.2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukraine.uapravo.net/data/base23/ukr23575.htm>
- ◆ Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» № 361/2006 від 10.05.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/361/2006>
- ◆ Наказ Держдепартаменту виконання покарань від 25.01.2006 № 13 «Про затвердження Інструкції з організації перегляду кореспонденції осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах».

◆ Методичні рекомендації щодо здійснення експертизи нормативно-правових актів (їх проектів) на відповідність Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод <http://www.minjust.gov.ua/0/7918>

◆ Положення про застосування Закону України "Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів відзнавання, попереднього слідства, прокуратури і суду, затверджені спільним наказом Міністерства України, Генпрокуратури України та Міністерства України від 04.03.1996 р.

◆ Постанова Пленуму Верховного Суду України "Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя" від 01.11.1996 р.

◆ Постанова Пленуму Верховного Суду України "Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина" від 30.05.1997 р.

◆ Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про незалежність судової влади» від 13.06.2007 р. № 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-07>

◆ Постанова Кабінету Міністрів України «Про організаційні заходи, пов'язані із забезпеченням представництва України під час розгляду справ у Європейському суді з прав людини» від 29.04.2004 за № 553.

◆ Постанова Кабінету Міністрів України від «Про здійснення відбору кандидатів на посаду судді Європейського суду з прав людини» від 21.03.2007 за № 524.

◆ Постанова Кабінету міністрів України «Про заходи щодо реалізації закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 14 січня 2009 року № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

◆ Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Положення про Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини» від 31 травня 2006 року № 784 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

◆ Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін і доповнень до Положення про порядок виплати компенсацій, повернення майна або відшкодування його вартості реабілітованим громадянам та до Положення про комісії Рад народних депутатів з питань поновлення прав реабілітованих» від 18 лютого 1993 р. N 112 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/112-93-%D0%BF>

◆ Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів» від 02.07.2004 р. № 13 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/%28documents%29/13048CC55C16416FC2257B7C003862E0>.

◆ Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди» від 27.03.1992 р. № 6 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92/print1424183748164280>.

◆ Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» від 31.03.1995 № 4 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>.

◆ Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення» від 17.10.2014 № 11 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14>

◆ Рішення Конституційного Суду України від 1 грудня 2004 р. № 19-рп у справі за конституційним поданням Верховного Суду України про

офіційне тлумачення положень частин першої, другої статті 126 Конституції України та частин другої статті 13 Закону України “Про статус суддів” (справа про незалежність суддів як складову їхнього статусу) // Вісн. Конституц. Суду України. — 2004. — № 6. — С. 16–22.

◆ Рішення Конституційного Суду України від 19 травня 1999 року № 4-рп/99 у справі № 1-12/99 за конституційним поданням Верховного Суду України та Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення статті 86 Конституції України та статей 12, 19 Закону України “Про статус народного депутата України” (справа про запити народних депутатів України) // Вісник Конституційного Суду України. — 1999. - №3. — С.12-16.

◆ Лист Верховного Суду України «Щодо перевищення розумних строків розгляду справ» щодо застосування в судовій практиці статті 6 Конвенції про захист прав людини і основних свобод від 25.01.2006 за N 1-5/45 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v5_45700-06

◆ Стратегія розвитку судової системи в Україні на 2015–2020 роки: Затверджено рішенням Ради суддів України № 71 від 11 грудня 2014 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://court.gov.ua/userfiles/file/DSA/RSU_site/2014/Att1_strategy.pdf.

◆ Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки: Схвалено Указом Президента України № 276/2015 від 20 травня 2015 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>.

Базова література

◆ Антонович М. Конвенція про захист прав людини і основних свобод у судах європейських держав та перспективи її застосування в Україні // Право України. — 2000. - № 8.

◆ [Антонович М.М.](#) Україна в міжнародній системі захисту прав людини: теорія і практика. — К.: ВД "Кієво-Могилянська академія", 2007. — 384 с.

◆ Барташук Л. П. Гарантії забезпечення права людини на повагу до честі і гідності у кримінальному судочинстві України : автореф. дис... канд. юрид.наук / Л. П. Барташук. — К., 2011. — 22 с.

◆ Бессарабов В.Г. Европейский суд по правам человека. — М.: Юрлитинформ, 2004. — 248 с.

◆ Бойко В.Ф. Права і свободи людини під надійний судовий захист // Вісник Верховного суду України. — 1999. - № 6. — С. 39-43.

◆ Гом'єн Д. Короткий путівник Європейською конвенцією з прав людини. Видання третє — К.: «Фенікс». — 2006. — 192 с.

◆ Гончаренко О. М. Права людини в Україні: навч. посіб. - К.: Знання, 2008. — 207 с.

◆ Дамірлі М. Європейська конвенція з прав людини як ключовий елемент системи права Ради Європи // Право України. — 2010. - № 10. — С.98 – 104.

◆ Демченко О.В. Правові шляхи застосування європейських норм з прав людини під час винесення рішень українськими судами / Правовий посібник. — Чернігів: Чернігівський громадський комітет захисту прав людини, 2004. — 204 с.

◆ [Дудаш Т.І.](#) Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. / Т.І. Дудаш. — 3-тє видання, стереотипне. — К.: Алерта, 2016. — 488 с.

◆ Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / уклад. Інаук. ред. О. Л. Жуковська ; Спілка адвокатів України, Рада Європи, Міжнар. центр з юрид. захисту прав людини. — К. : ЗАТ“ВПОЛ“, 2004. — 960 с.

◆ Європейські стандарти в галузі прав людини / Міністерство юстиції України. — К.: ІнЮре, 2002. — 232 с.

- ◆ Європейський суд з прав людини. Судова практика / за заг. ред. В.Г. Буткевича. – К.: Ред. журн. «Право України», 2011 – Дод. до журн. «Право України». Вип. 1, ч.1-2: Стаття 3 ЄСПЛ. Заборона катувань: у 3 ч. – 2011. – 936 с.
- ◆ Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства, Київ, 2015. – 756 с.
- ◆ Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека: Учебник для вузов / Рук. авт. колл. и отв. ред. д.ю.н., проф. Л.М. Энтин. – М.: Норма, 2007. – 960 с.
- ◆ Європейські стандарти захисту прав та свобод людини у кримінальному судочинстві: матеріали наук.-практ. конф., 13 грудня 2013 р., м. Харків / [Харків. економіко-правовий ун-т](#); Відп. за вип. [А.Г. Каткова](#), [Д.О. Замай](#). – Харків: Право, 2013. – 143 с.
- ◆ Ільченко І. Деякі питання застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в Україні // Право України. - 2009. - # 10. - С. 145- 148.
- ◆ Караман І.В., Козіна В.В. Європейський суд з прав людини, Європейська конвенція з прав людини та індивідуальні заяви: перше знайомство. – К.: ВАІТЕ, 2015. – 136 с.
- ◆ Лавринович О. Європейська конвенція з прав людини – надійний дороговказ гуманістичного розвитку України // Право України. – 2010. - № 10. – С. 43- 47.
- ◆ Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти): монографія. — К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. — 304 с.
- ◆ Маляренко В.Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів : монографія / В.Т. Маляренко. — К.: Юрінком Інтер , 2005. — 426 с.
- ◆ [Мушак](#) Н.Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях. – К.: Ліра-К, 2013. - 188 с.
- ◆ Нор В.Т. Інститут відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні за чинним КПК України: здобутки і резерви для вдосконалення / В. Т. Нор. // Право України: Юридичний журнал. 2013/2. - №11. – С.32-41.
- ◆ Права людини і професійні стандарти для працівників правоохоронних органів в документах міжнародних організацій. — К.: Сфера, 2002. — 413 с.
- ◆ Руднева О. М. Міжнародні стандарти прав людини та їх роль в розвитку правової системи України: теоретична характеристика: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / О. М. Руднева. - Х., 2011. – 411 с.
- ◆ Савенко М. Роль практики Європейського суду з прав людини у конституційному судочинстві України // Вісн. Конституц. Суду України. — 2005. — № 6. — С. 51–55.
- ◆ Садова Т.В. Права людини у сфері кримінальної юстиції. Навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форм навчання Івано-Франківського факультету Національного університету «Одеська юридична академія» / Т.В. Садова, Б.М. Дердюк. – Івано-Франківськ, 2012. – 94 с.
- ◆ Сванідзе Е. Ефективне розслідування фактів жорстокого поводження: Керівні принципи застосування європейських стандартів. – К.: «К.І.С.», 2009. – 144 с.
- ◆ Серьогіна С. Використання практики Європейського суду з прав людини як перспективний напрям оптимізації конституційного судочинства в Україні // Вісн. Конституц. Суду України. — 2005. — № 6. — С. 44.
- ◆ Строков І. Забезпечення прав та свобод людини в кримінальному судочинстві // Право України. – 2001. - № 3. – С. 106-108.

- ◆ Хаммарберг Т. Європейські стандарти прав людини та Україна // Право України. – 2010. - № 10. – С. 19 – 23.
- ◆ Шевчук С. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод: практика застосування та принципи тлумачення у контексті сучасного українського праворозуміння // Практика Європейського суду з прав людини: Рішення. Коментарі.— 1999— № 1.
- ◆ Шевчук С. Прецедентне право Європейського суду з прав людини та доктрина *stare decisis* / С. Шевчук // Право України. – 2010. - №10/2010. – С. 147 – 157.